

вагання. Однак митець незмінно знаходив у собі нові сили, з'являлись свіжі задуми, теми й ідеї, а значить і нові полотна.

Антон Михайлович був людиною надзвичайно щирою і комунікабельною. Упродовж багатьох років він очолював Закарпатську організацію Національної спілки художників, товаришував із провідними художниками, гідно представляв образотворчу культуру Закарпаття на найвищих художніх форумах, однак незмінно залишався демократичним, легким у спілкуванні, уважним і доброзичливим наставником творчої молоді.

Сьогодні, згадуючи цю талановиту, щедрю, красиву людину – народного художника України А.Кашшай, хочеться завершити розповідь про нього словами відомого мистецтвознавця Г.Островського: «З іменем А.Кашшай пов'язані найвищі досягнення не тільки закарпатського пейзажного живопису, а й усієї української національної образотворчої культури».

ОЛЕНА ПРИХОДЬКО, ГАЛИНА РИЖОВА

Джерельні приписи:

1. Кашшай А.- К.: Мистецтво, 1969.- 40 с.
2. Островський Г. Антон Михайлович Кашшай.- М.: Сов. худож., 1962.- 80 с.
- * * *
3. Кашшай Антон Михайлович// Художники Закарпаття: Альбом-каталог: До 55-річчя Закарпат. орг. нац. спілки худож. України/ Упорядкув. Б.Кузьма, К.Стельмах.- Ужгород: Карпати, 2001.- С. 112.
4. Небесник І.І. Творчість видатних художників Закарпаття: Навч. посіб.- Ужгород: Вид-во В.Падяка, 2005.- 76 с.: іл. Зі змісту: Антон Кашшай.- С. 38, 63-65.
- * * *
5. Антон Кашшай// Карпат. Євроміст.- 2002.- 24 січ.
6. Антон Михайлович Кашшай: [Некролог]// Новини Закарпаття.- 1992.- 4 січ.
7. Виставка творів А.Кашшай: [Відкрита в обл. худож. музеї]// Закарпат. правда.- 1991.- 26 лют.
8. Блюміна І. Життєтвердне малярство: До 80-річчя з дня народж. А.Кашшай// Образотв. мистец.- 2002.- № 4.- С. 52.
9. Долгош І. Святий перевал: А.Кашшай – 70// Карпат. край.- 1991.- 26 лют.
10. Кашшай О. Олена Кашшай виходила заміж за фінансиста, а стала дружиною талановитого художника: [Інтерв'ю з дружиною худож./ Записала С.Ковбиця]// Фест.- 2000.-27 лип.-2 серп.

11. Керечанин М. Про ранжир у живопису, або Думки напередодні чергової річниці Антона Кашшай// РІО.- 2004.- 21 лют.
12. Приходько О. Допоки живуть його твори: [Нар. худож. України А.Кашшай]// Новини Закарпаття.- 2001.- 24 лют.
13. Приходько О. Прийшов у мистецтво своїм шляхом: [А.Кашшай]// Новини Закарпаття.- 1999.- 25 лют.
14. Приходько О., Рижова Г. Його творам судилося довге життя: До 75-річчя А.Кашшай// Новини Закарпаття.- 1995.- 24 лют.
15. Син свого народу: [Про персон. вист. робіт А.Кашшай. Фото Я.Гелле]// Мукачево.- 2001.- 22 лют.
16. Уманець О. З когорти майстрів: [Персон. вист. А.Кашшай, Ю.Герца]// Срібна Земля.- 2001.- 10 берез.
17. Чендей І. Диво таланту: А.Кашшай – 70// Новини Закарпаття.- 1991.- 23 лют.
18. Чернега-Балла О. «Оптимізм – матеріал мистецтва»: До 70-ліття нар. худож. УРСР А.М.Кашшай// Закарпат. правда.- 1991.- 22 лют.

ЛЮТИЙ: 27

ЮРІЙ ДМИТРОВИЧ ГЕРЦ:

75-річчя з дня народження
народного художника України (нар. 1931)

Живопис народного художника України, лауреата Шевченківської премії Юрія Дмитровича Герца незмінно привертає увагу своїм могутнім оптимізмом та нескореним патріотизмом. Узагальнити увесь діапазон відчуттів можна одним дзвінким словом – радість. Яскравим фейерверком свята наповнюється простір дошка полотна Юрія Дмитровича. Сміслові навантаження та емоційне сприйняття мистецького виразу живописної манери автора постає містком між таємничим минулим і незбагненим майбутнім. Минуле живе в нас, бо ми його вагома частка. Для Герца філософія його існування та існування його творчого стилю полягає у знаходженні гармонії між людиною і світом.

Філософія краси у простоті й складності людських взаємин, сприйнятих через призму власного ставлення до обставин життя – ось лейтмотив творчості відомого закарпатського художника

Ю.Герца. Народився Ю.Герц 27 лютого 1931 року в селі Лохово Мукачівського району. Це були непрості часи. А життя селян чутливо реагувало на бурхливі події в країні. Очі маленького Юрка, що був третьою дитиною в сім'ї, радісно і схвилювано ловили красу довкола себе. Посіви добра і любові зросли згодом під час навчання в Ужгородському училищі прикладного мистецтва, яке закінчив у 1955 році. Учителями з фаху були Йосип Бокшай, Адальберт Ерделі, Федір Манайло. Уже з 1956 року починає брати участь у обласних, республіканських, всесоюзних та міжнародних виставках. Гідно проносить своїм життям принципи великих учителів та відданість національним традиціям.

У сучасному образотворчому мистецтві стильово виділяються полотна народного художника України Ю.Д.Герца. Одухотворене буття засобами авторського світобачення перетворюється у чарівну симфонію кольору. Інтер'єри сільських хат, чудові карпатські краєвиди з дерев'яними церквами та мальовничим натопвом величаво-натхненні і досконалі у своїй пісенно-живописній відповідності. Вертепи, коляди, маски – коловорот бурхливих емоцій та розмірених сторіночок календаря. Культура народу – незамулене джерело натхнення для Юрія Герца. Автор усвідомлено поєднує у палітрі усі барви спектру. Іноді примружує очі у мальовничих спогадах дитинства та і замилюванні народною культурою. Але завжди перемагає буяння веселощів та сміх.

Життєвий успіх привів Юрія Дмитровича до високих титулів та нагород, які стали вінцем талановитого художника і його світобачення. Дійсно, Герц народний у своїй едності з могутнім духом народу, його історією та скарбами фольклору. Для сучасників живописні полотна Юрія Герца викликають асоціацію чудових вітражів або мальовничих смальт. Первозданне багатство кольору створює мелодію природи і людини в ній. Ліричні полотна із зображенням міст і сіл, свят та та приземлених буднів зберігають тепло чутливого серця митця.

Новатор і традиціоналіст – таким постає у контемпоральному мистецтві України народний художник, лауреат премії ім.Т.Шевченка Ю.Д.Герц. Для нього малювання не професія, а доля, що розквітає уже багато років творчої діяльності. Художник сам обрав свою стежу. Ю.Герц – щасливий митець з великим серцем любові до Батьківщини і людей.

ЛЮДМИЛА БІКСЕЙ

Джерельні приписи:

1. Наталія Герц: (гобелен). Юрій Герц: (живопис): Каталог ювілей. персон. вист. творів.- Ужгород, 1981.- 8 с.
 2. Юрій Герц. Незамулене джерело: Альбом-каталог.- Ужгород: Карпати, 2003.- 46 с.
 3. Юрій Дмитрович Герц. Yuri Gerts// Пер. англ. мовою Н.Юричко; Пер. нім. мовою Н.Далекорей.- Шверін (Німеччина): Видавець Зігхард Рашдорф, 1995.- 37 с.
- * * *
4. Юрій Герц// Митці Закарпаття.- Ужгород: Госпрозрахунк. ред.-вид. від. упр. у справах преси та інформації, 1994.- С. 36.
 5. Герц Юрій Дмитрович// Художники Закарпаття: Альбом-каталог: До 55-річчя Закарпат. орг. нац. спілки худож. України/ Упорядкув. Б.Кузьма, К.Стельмах.- Ужгород: Карпати, 2001.- С. 80.
 6. Небесник І.І. Творчість видатних художників Закарпаття: Навч. посіб.- Ужгород: Вид-во В.Падяка, 2005.- 76 с.: іл. Зі змісту: Юрій Герц.- С. 43, 66-69.
- * * *
7. Герц Ю. «Без роботи в майстерні на мислю й дня...»: [Ю.Герцу присвоєно звання «Нар. худож. України»/ Інтерв'ю вела Л.Попова]// Новини Закарпаття.- 2003.- 11 жовт.
 8. Герц Ю. «Літаю у снах і бачу музику своїх майбутніх картин»: [Інтерв'ю з худож./ Записала Л.Кешеля]// Ужгород.- 2001.- 3 берез.
 9. Герц Ю. Планети барвистої сяйво: [Інтерв'ю з худож./ Розмовляв М.Фединишинець]// Фест.- 1999.- 14-20 січ.
 10. Герц Ю. Хто фундаментально доповнює генофондний ряд: [Інтерв'ю з худож./ вів М.Мейсарош-Фединишинець]// Старий Замок.- 2003.- 31 лип.
- * * *
11. Бальзак Л. Юрій Герц – майстер співучого кольору// Карпат. євроміст.- 2002.- 21 лют.
 12. Барбіл Б. Святині-храми на полотнах шевченківського лауреата: [Вист. Ю.Герца]// Фест.- 1997.- 15-21 трав.
 13. Басараб В. Карпати в образному світі: [Новий альбом худож. Ю.Герца, лауреата Держ. премії ім.Т.Шевченка]// Новини Закарпаття.- 1998.- 14 лют.
 14. Біксей Л. Оптимізм і мудрість народної правди: Ю.Герцу – 70// Новини Закарпаття.- 2001.- 27 лют.
 15. Зейкан Ю. Юрій Герц – своїм землякам// Молодь Закарпаття.- 1999.- 23 січ.
 16. Кухта В. Хорал віри й надії: Ю.Д.Герцу – 60// Карпат. край.- 1991.- 12 берез.
 17. «Найбільше досягнення – свобода творчості» – визнає засл. худож. України, лауреат нац. премії ім.Т.Шевченка Юрій Герц// Новини Закарпаття.- 2001.- 23 серп.

18. Рішко М. Вернісаж маестро... при свічках: Вист.: [Ю.Герц]// Старий Замок.- 1999.- 21 січ.
19. Синявська А. Щедрі жнива Юрія Герца// Культура і життя.- 1994.- № 11-12.- С. 6.
20. Фединишинець В. Карпатські святині: [Худож. Ю.Герц]// Новини Закарпаття.- 1997.- 15 квіт.
21. Фединишинець В. Герц мав народитися в Герцівцях: Обрядово-різдвяні мотиви худож.-митця// Срібна Земля.- 1999.- 16 січ.
22. Юрій Герц – державний стипендіат: [Держ. стипендія – засл. худож. України Ю.Д.Герцу]// Новини Закарпаття.- 2000.- 4 листоп.

ЛЮТИЙ: 28

ЮРІЙ ЮРІЙОВИЧ БОРОЛИЧ:

85-річчя з дня народження прозаїка (1921–1973)

Юркові (як він сам себе іменував, так його називали друзі) Бороличу належить почесне місце в українській журналістиці та літературі на теренах Чехословаччини. Був він також одним із найвідоміших чеських журналістів 60–початку 70-х років ХХ ст.

На долю сина закарпатського залізничника випали нелегкі випробування – сталінські концтабори, тяготи Другої світової війни з важким пораненням, розбудова культури українців Пряшівщини у повоєнний час, діяльна участь в розвитку культури чеського народу.

Після закінчення горожанки у Великому Березному, де 28 лютого 1921 р. народився, допитливий підліток поступив до ужгородської гімназії. Навчаючись у старших класах, активно виступав на шпальтах тогочасної періодики із замітками та першими літературознавчими спробами. Невдоволений утисками угорського окупаційного режиму, наприкінці травня 1940 р. разом з двома товаришами перейшли із с.Тихий на Великoberезнянщині через Beskidський хребет у с.Гнила по той бік Карпат на територію СРСР; після численних допитів був засуджений на три роки позбавлення волі й відправлений в Ухто-Іжемський табір – один із таборів прісновідомого ГУЛАГу. Коли почалося формування Чехословацького корпусу в СРСР, настільки був виснажений, що перед тим як потрапити в

Бузулук, змушений був набиратися сил у казахському Джамбулі. Прибувши в Бузулук, навчав грамоти малописьменних закарпатців, що добровільно вступили до лав чехословацького війська. Відтак як воїн-журналіст працював у газеті «Наше військо в СРСР», її українському випуску – виходила газета чеською, українською та словацькою мовами.

Брав участь у боях за українські Київ, Білу Церкву та Жашків, польський Краків, Дуклянський перевал у Словаччині, закінчив бойовий шлях у Празі.

Підпоручик Боролич залишився по війні у Празі, став студентом Вищої школи політичних і соціальних наук, успішно закінчив факультет журналістики цього вузу.

Навчаючись, редагував щотижневую газету «Карпатська зірка» – орган «прогресивної молоді Пряшівщини і Союзу чехо-словацьких воїнів-українців Другої світової війни». Упродовж 1946–1947 рр., поки газета виходила, на її сторінках Ю.Боролич друкував свої численні нариси, зарисовки, оповідання.

Із формуванням спілки українських письменників Чехословаччини та її друкованого органу, журналу «Дукля», у 1953–1954 рр. був одним із перших редакторів цього літературно-художнього та суспільно-політичного видання, що успішно видається і досі.

Повернувшись до Праги, працював секретарем Товариства ветеранів війни Чехословаччини та редактором чеської газети «Kultura».

Ю.Боролич – один із найталановитіших українських письменників-прозаїків Чехословаччини.

Його перу належать окремі книги оповіднь та повістей «Дарунок» (1954), «Сторінка життя» (1956), «Під одним небом» (1958), «Пісня життя» (1960), «Хорал Верховини» (1964), «З рідних берегів» (1966), «Під спільним небом» (1971).

В Україні вийшло два окремі видання письменника: в Ужгороді книжка «Президентська усмішка» (1967), у Києві – перевидання повісті «Хорал Верховини» (1967), друкувався в антологіях «Ластівка з Пряшівщини» (1960) та «Карпатська замана» (1990). У перекладі чеською мовою вийшла повість «Хорал Верховини» (1976).

Писав також для дітей. У 1972 р. на шпальтах «Дуклі» видрукував повість «Мандрівка дротарика Івана Пройдисвіта».

Удостоєний премій Словацького літфонду та ім. Антоніна Злоцького.